List 33. **NOVICE** Tečaj XLV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 17. avgusta 1887.

Obseg: Deteljni pojalnik ali volk. — Če krava izgubi mleko. — Mošt in njegovo pridelovanje. — Sadjarjem zeló koristen hroščec. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Ferjančiča v državnem zboru dne 25. maja. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Deteljni pojalnik ali volk.

Iz Dobrepolja na Dolenjskem prihaja nam vest, da v tamošnjem kraji silno škoduje štajarski detelji plevel, ki ga imenujemo deteljnega pojalnika ali volka, latinski orobanche minor. Vsled tega priobčujemo v nastopnih vrstah nekaj poučnega o tem sitnem plevelu.

Pojalnika devljemo med rastline zajedalke, kamor spada tudi predenica. Rastline zajedalke so navadno zraščene z lubovo liko tistega debla, na kterem jih vidimo. Očitno je, da zajedalke jemljejo nekoliko soka svojej redilki in da jo s tem ovirajo v rasti; da, mnogokrat jo popolnoma zamoré.

Pojalnika imamo več vrst; gospodarjem škodljiva sta vejnati pojalnik in deteljni pojalnik. Oba sta si zelo podobna, samo da je prvi veči in vejnat. Pod. 47. kaže vejnatega pojalnika, kateri napada konoplje. V podobi 47. je A vejnati pojalnik, ki raste na redilki svoji t. j. na konoplji B. Podoba 48. predstavlja cvetje vejnatega pojalnika.

Pod. 47.

Pod. 48.

Deteljni pojalnik se zatre s pridno pletvijo, glavni pripomoček je pa, kakor pri predenici, vedno le setev čistega deteljnega semena.

Če krava izgubi mleko.

Včasih se primeri, da krav mleka manjka in da mladič premalo živeža dobiva. To se zgodi ali zaradi občne bolezni ali le zaradi bolezni vimena, kar se da po preiskavi lahko zvedeti; primeri se pa tudi pri taki živini, ki je že prestara, ali ki je večkrat zvrgla itd.

Dostikrat pa ji tudi zato mleka manjka, ker ima premalo jesti, ker star pregovor že pravi, da krava pri gobcu molze. Nekterim kravam gre vse bolj na meso, loj; zato odvimljajo.

Vse to je na tanko zvedeti, da se more razsoditi, ali pomagati se bo dalo in kako.

Če živeža manjka, bo več in boljše klaje kmalu pomagalo. Štejejo se sém: Lanene preše, lečja slama, zdrobljeni oves ali rež, namočeni ječmen, dobro seno.

Če živina po vročinskih boleznih izgubi mleko, to se ozdravljajo te bolezni, da po odpravljeni bolezni zopet mlesti prične.

Če pa mleko izgubi zavoljo kakovšnih notranjih bolezni prebavil, pomaga včasih janež, brinove jagode, sirov antimon, dvojna sol. Kadar živino bolj na meso in loj žene, naj se ji poklada poleti trava, naj hodi na pašo, da se shodi, pridno naj se in večkrat molze.

Če noče po plemenu iti, more se ji to včasih zbuditi, da se ji kakošnega pol grama španjskih muh v

močnatem osvalku zavžiti da, in to kake tri dni ponavlja. Če pa le ne gre s tem, ne kaže druzega, kot tako kravo mesarju dati.

Mošt in njegovo pridelovanje.

O tem piše „Slovenski Gospodar“ to le:

Čim bolje se razširja žganje med ljudmi, tem hitreje gine zdravje in blagostanje izmed njih. Kdor je pravi prijatelj ljudstvu, ne zmerja ga zato, a še manj ga grdi, kažóč na to v resnici pogubno prikazen, pač pa išče pripomočkov, da z njimi, kolikor more, odpravlja to kugo.

Izmed teh pripomočkov ni najmanjši pridelovanje mošta. Mošt ima vse lastnosti v sebi, da ustreza ljudem, ki pijo ali za žejo ali tudi le za kratek čas. Požirek dobrega mošta, kako počvrsti človeka! Kupica zdravega, čistega mošta, kako razveže človeku jezik v dobro voljo! Seveda mora mošt biti zdrav, čist, okusen, a tak bode le tedaj, ako se prav dela in dobro hrani.

V to pa je treba, da se o pravem času sadje jemlje z drevja. Ne prerano in ne prepozno, ta čas, ko je že popolnoma dozorelo na drevju, vzame se z njega in najbolje, če se trga, ne pa stepa. Ako se namreč stepa, rani se preveč sadje ter tako gnije že, predno se stolče, in to je znano, da iz gnilega sadja ne bode mošt nikoli prav okusen, pa tudi ne drži se dolgo.

Nekatero sadje pa ni še koj, ko se sname z drevja, godno za mošt, ampak mora nekaj časa na suhem kraju ležati pokrito s slamo ali s prti. Nekaj ga pa je, ki ne sme dolgo ležati, kajti sicer se izpremeni v mokasto in testeno mečo, da ni več dobro za mošt.

Kdor hitro, ko sname sadje z drevja, tisto stolče, dobi pač več mošta, toda nikoli tako dobrega, kakor če ga pusti, da nekaj časa poleži ter že po zunanjem kaže, da je zrélo. Predno pa se tolče sadje, kaže nagnilo odbrati, ostalo, zdravo pa lepo oprati. Vode prilivati pa ne kaže ali le redko, kajti v sadju je itak dosti vode, samo pri nekaterih sadnih vrstah, ki imajo debel sok, treba je priliti vode. Če se pa prilije več vode, mošta je seveda več, toda le ta ni tako dober, in kar je še huje, ne drži se.

Brž, ko se je sadje stolklo, dene se smes v kadi ter ostane v njih od 5 do 12 dni. V njih se zvrši prvo burno vrenje, in zmes prevleče se po vrhu z neko skorijo. Kar je sedaj že tekočine, odlije se v sode ter shrani posebe. Odlij ima lepšo, svetlo barvo in je sploh okusnejši, kakor pa če se masti vse skupaj. Od vrenja v kadéh dobi mošt boljši duh. V sadni koži je namreč več tacih reči, ki lepo dišé, toda maščenje jih ne izpravi iz nje, pač pa vrenje.

Dobro storiš, če postaviš na stolčeno sadje preprogo iz lat ter kad pokriješ s krovom. Da more ogljikova kislina, ki se izpušča pri vrenju, odhajati, deni v krove cevi. Ko se potlej izpreša mošt, nalije se v sode. Le ti morajo biti snažni in nekaj žvepleni. Ako je v kleti toplote od 8—12° R., ugaja mištu najbolje, kadar vre. To se zna, da si mora toplota ostati blizu enaka.

Ni zadosti, da si napreša dobrega mošta, treba ti je še dalje zanj skrbeti. Le ta skrb pa ni druga in ne drugačna, kakor je je treba vinu. Tako pripravljen mošt je na več krajih boljši od vina, in ga bodo delavci rajši pili, kakor pa žganje!

Sadjarjem zeló koristen hroščec.

K najkoristnejšim hroščem štejemo tudi nektere iz vrsti tako imenovanih obličastih ali kroglastih hroščev, med kterimi naj omenimo le polonice ali plevice (coccinella septempunctata), ki je povsod dobro znana in katera se kot ličinka in kot hrošč z listnimi ušicami in drugimi enakimi živalcami hrani. Kdor pa ve, v kolikem številu se listne uši v poletnem času razplodujejo in koliko škode te majhne živalce delajo po rastlinah, sadnem drevju in po drevesnicah, gotovo bo tudi rad pripoznal veliko korist takih žužkov, ki pobirajo listne uši, kterih polonica še največ pospravi v svoj želodček.

Pod. 49.

Z gotovostjo lahko rečemo, da bi ves naš trud in marljivost bila zastonj, pa tudi sadno drevje, hmelj, zelje itd. ne moglo uspešno rasti, ako ne bi listne uši toliko srditih sovražnikov imele med žužki.

Pridejana podoba 49. predstavlja mično živalco nekoliko povečano, zraven tiskana črtica pa naznanja njeno naravno velikost.

Le poglejmo n. pr. drevo, na kterem se je zaplodilo nekoliko uši, kar se prav lahko pozna po mladikah, ki se suše, in po listju, ki se zvija, kakor tudi po nekem lepkem soku, od kterega listje lepo svetlo postaja. V začetku je teh uši malo, toda kmalu se tako razplodijo, da so ž njimi pokrite vse mladike in vsak list, po mladikah in vejah se širijo ter muzgo iz listja in mladik tako izpijejo, da drevo zastaja v rasti, pa se tudi večkrat popolnoma posuši. Ako si stvar natančneje ogledamo, našli bomo poleg drugih žužkov, ki prav marljivo pobirajo uši, gotovo tudi polonice, in sicer največ rdečih, s sedmimi črnimi pikami opisanih, in če tudi velo, zvito listje preiskujemo, prepričali se bomo kmalu, da so zginile listne uši, in namesto njih našli bomo le še njihove mešičke ali pa črvom podobne majhne živalce, ličinke, med kterimi je tudi veliko takih, ki imajo po šest nog; te poslednje so polonične ličinke, ki so drevju prav do čistega obrale listne uši.

Predno z jezo in nevoljo grde in požrešne uši z listjem vred osmukamo in poteptamo, treba je pogledati, ako morebiti ne opravljajo dela svojega uže te majhne živalce, ki bi listne uši mnogo hitreje in bolje pokončale, nego je nam to storiti mogoče.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 65. Moji dve kravi sta molzli po vrsti vsaka po kaka dva dni rdečkasto mleko. Kaj more biti temu vzrok? (A. M. na S.)

Odgovor: Rdečkasto mleko ima barvo od krvi, in to ker so morebiti počile krvne posodice v vimenu vsled kakega udarca ali česa enakega, ali pa ker ste pokladali krmo, ki v vimenu provzroča krvotok. Take rastline so n. pr. ajda, mladi smrekovi vršički itd.

Vprašanje 66. Ali priporočate žito s koso žeti in ali je za žetev žita navadna kosa dobra? (V. P. v M.)

Odgovor: Seveda Vam priporočamo! Naj bi se le naši ljudje žetve s koso navadili, nikdar več je ne opustijo. Žetev s koso je cenejša in hitrejša. Pomislek da se žito otrese ni opravičen. Res je pa, da je treba znati s koso žito kositi. Tega se je treba naučiti, vsaj se morajo tudi z navadno koso. Žitna kosa ima posebno stajalo, in košnja ž njo je nekoliko različna od košnje z navadno koso. Žitno koso doboste v Ljubljani pri A. Druškovicu ali pa pri Fr. Trčku.

Vprašanje 67. V zadnjem listu poročali ste med vprašanji in odgovori o gnilobi krompirjevi. Tudi pri nas ima krompir to bolezen. Ali bi ne bilo mogoče uže ob saditvi kaj ukreniti proti bolezni? (V. M. v F.)

Odgovor: O tej reči Vam svetujemo to le: Sadite zgodnjo zoreč krompir kolikor mogoče pozno in vedno le zdrave gomovje. Prav toplo Vam priporočamo naročiti si semenskega krompirja vsako leto iz kraja, koder ne poznajo še te bolezni.

Vprašanje 68. Kje imajo naprodaj grozdne mline? (Š. R. v A.)

Odgovor: Grozdne mline izdeluje prav dobro in ceno mizar Trošt na Slapu pri Vipavi. S kamenitimi valjarji izdeluje jih tudi neki rokodelec v Ilirski Bistrici; natanjčnejši naslov njegov morete pozvedeti pri podružničnem predstojništvu v Ilirski Bistrici. Tudi administracija „Weinlaube“ v Klosterneuburgu prodaja grozdne mline.

Vprašanje 69. Ali se izplača rediti kunce (domače zajce)? (H. O. v L.)

Odgovor: Navadne domače kunce rediti ne stoji mnogo, če jih človek drži v hlevu in jim ne daje drugega nego kar živini od jasli odpada. Pravilno osnovana reja kuncev, zlasti boljšega plemena in v večjem številu, ne izplača se pa pri nas zato ne, ker ni mogoče kuncev po primerni ceni prodajati. Ne glede na nakup dragih plemenskih kuncev, na potrebne hleve in strežbo, stoji samo krma kunceva, ako je pravilno krmljen, na dan najmanj po $1\frac{1}{2}$ krajcarja. Iz tega morete sklepati, kako bi se pri Vas reja kuncev izplačala. Pri nakupu plemenskih kuncev obrniti se je na poštene tvrdke, ker je malo kje toliko sleparstva, kolikor ravno pri kupčiji s kunci.

Vprašanje 70. Bral sem Vaš članek o reji polžev, zato prašam: Kje morem kaj več zvedeti o reji polžev? Ali je pri tej reji kaj dobička pričakovati. (R. Z. v Gr.)

Odgovor: V našem listu hočemo v kratkem priobčiti obširnejši članek o reji polžev in sicer po članku iz Wr. landwirtschaftliche Zeitung. Kolikor moremo preudariti, možno je ravno učitelju pridobiti si z rejo polžev lep postranski zaslužek, ki je bolj gotov, nego dobiček od čebel. Za letos bi bil pričetek uže tako prepozen.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dné 7. avgusta 1887.

Posvetovanje je vodil društveni predsednik gospod gustav grof Thurn, navzočni so pa bili gospod podpredsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Dekleva, baron Lazarini, Lenarčić, Povše, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik gosp. Gustav Pirc.

Na vprašanje c. kr. deželne vlade izreče se glavni odbor za nepogojno dovolitev treh semnjev občini medvoški.

Na prošnjo deželnega šolskega sveta ukrene odbor podariti nekoliko kmetijskih knjig dvanajstim šolam na Kranjskem.

Ukrene se kupiti konec meseca septembra beljansko plemsko goved ter jo na prodaj postaviti v Kranji. Goved pojde kupovat gosp. podpredsednik Jos. F. Seunig.

Poročilo vodstva podkovske šole vzame se na znanje.

Glede porabe državne podpore za sadjarsko društvo se tajništvu naloži, poprej priskrbeti potrebnih pojasnil o stanju tega društva.

Za režijske stroške metliške razstave določi se potrebna vsota.

Glavni odbor določi premije za razstavo govedi v bohinjski Bistrici.

Neka prošnja za remuneracijo se odbije.

Naredba c. kr. finančnega ministerstva glede naročitve gnojilne soli vzame glavni odbor na znanje in ukrene objaviti to naredbo.

Naznanilo c. kr. kmetijskega ministerstva, da bode tudi v l. 1888. dalo 300 gld. subvencije družbeni drevesnici, vzame se z veseljem na znanje.

Prošnje vodstev štirih ljudskih šol za nagrade za pridno pokončevanje mrčesov se odstopi v poročanje dotičnim krajnim šolskim svetom.

Ukrepe občnega zbora, kolikor še niso zvršeni, oddadé se v poročanje in zvršitev dotičnim odsekom.

Za nove družabnike se sprejmejo gospodje:
Čampa Matija, posestnik v Zamostcu;
Stare Simon, posestnik v zgor. Mazah;
Govanec Karol, trgovec v Metliki;
Reisner Anton, trgovec v Metliki;
Trček Anton, klobučar v Metliki;
Hreherič Josip, posestnik v Metliki;
Šopšič Frančiška, posestnica v Metliki:

*

Pezdirec Marko, posestnik v Metliki;
Žugelj Nikolaj, posestnik na Krvačjem vrhu;
Kržišnik Josip, posestnik na Bukovem vrhu.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

61.

Neprijetnosti ob vožnji v Ameriko.

(Dalje.)

Tega večera smo vprvič dobili na spregled našega agenta; nisem mogla govoriti ž njim, tudi sem mu brala na obrazu, da nima nobenega sočutja in nobene skrbi za nas, saj je dovolil gostilnikom, da so delali z nami, kar so hoteli.

Oča in mati sta mi dala pisem do znancev in prijateljev po vseh večih mestih, tudi za Kehl, ali kaj so mi pomagala vsa ta priporočila! Morala sem iti s tropo izseljencev, ki jo je gostilnik odbral. Naposled smo obstali pred gostilno. Na videz je bila še nekama spodobna, ali ko sem stopila v obednico ter pregledala goste pri omizjih, bila sem koj vsa potrta. Človek bi moral gladen biti kot volk, preden bi se premagal in sedel za mizo k skupnemu obedu, ki so nam ga pripravili. Mili Bog, in kakošne manire! Naročila sem si potrebne jedi pri stranski mizici, ali dolgo sem je čakala, pa tudi drago plačala.

Ker sem bila tako trudna, da bi bila najraje kar padla po tleh, prosila sem gostilnika, naj mi odkaže posebno sobico. Obljubil mi je jo, samo malo naj potrpim, ker še ni vrejena. Prosila sem ga in priganjala z novega, naj me pelje spat, saj vidi, da kar okolo letim zbog utrujenosti in zaspanosti, ali vsak pot mi je omenil, naj še potrpim, ker je veliko dela nocoj. Deset je bila ura, izseljenci so do malega uže vsi polegli in pospali. Še enkrat sem opomnila gostilnika, naj me pelje vendar spat, ali sedaj se je zadrl nad mano tako-le: „Posebne sobice vam ne morem dati, tu gori je še ena veča soba s posteljami na tleh; na sedemnajstih uže ležé, a osemnajsta je vaša.“ Sprevidela sem sedaj, da me je gostilnik nalašč zadrževal, da nisem šla drugam spat. Pograbila me je tako jeza, da sem se vsa tresla. Kaj bi rekla, prav v smrtnem strahu sem vprašala dedca, kdo spí zgoraj, ali zgolj ženske. Odgovoril mi je mrzlo, da spé deklice, popotni rokodelci, možje, žene in deca, s kratka, kedor se je oglasil in posteljo plačal. Z največjo razburjenostjo izjavila sem gostilniku, da ga grem tožit na policijo, če tudi je uže pozno. Tudi sem mu zapretila, da hočem pisati očetu, ki bodo njega in gostilno njegovo razglasili in ožigosali po časnikih tako kakor zasluži. Ko sva se pričkala, prišla je žena prašat, kaj je. Razložila sem jej na kratko, za kaj nama gré. Smilila sem se jej, prosila me je odpuščenja, potem pa je povedala, da v nasprotni hiši stanuje premožna vdova, s katero je znana, gotovo me bode vzela pod streho, če grem ž njo tje. Težek kamen se mi je odvalil, ko sem to slišala. Šle sve k stari dami, kateri sem koj na obrazu brala, da ni napečna. Žena je povedala jej, kaj bi rada, in jaz sem jela prositi tako milo, da nič bolj ne, in bila sem vslišana. Vdova mi je postregla, kar je prav.

Ko sve zjutraj kavo pili, prišel je hlapec gostilnikov povedat, da mora „družba“ na mitnico iti. Šli smo peš, ob osmih smo bili tam. Priropotal je voz za vozom z zaboji in zavoji, pregledali so vse po vrsti, ali našega voza z zaboji ni bilo od nikoder. Cel ljubi dan smo ubogi, milovanja vredni izseljenci stali in čakali na žgočem solncu. Nekateri se vé da so se razšli po obližnjih gostilnah, da se oteščajo, ali bil je ondi tak vik in krik, do količkaj spodoben človek ni mogel notri prebiti. Ob dveh popoludne prišel je francosk colni uradnik. Jako sočutno me je pogledal, ter poprosil po francoski, naj grem v colno hišo k njegovi ženi, da se malo pokrepim z jedjo in pijačo. Surovo ljudstvo je jelo potem s prstom kazati za menoj in se posmehovati. Tudi gospá, v čegar osobito varstvo sta me oča in mati izročila, tudi ona ni mogla zakriti nejevolje in nevošljivosti, ker sem jaz bila odlikovana, a ne Kristina njena.

Slednjič smo se pripeljali v Strasburg, kjer smo se malo spočili. Za večera smo se zopet odpeljali in vozili se vso drago noč. Zjutraj zgodaj smo se pripeljali v Pariz. Porinili so nas v veliko, ali nikakor spodobno gostilno, v kateri smo prebili celi dan. Ravnali so z nami brezozirno in zaničljivo, kakor ravnajo menda sploh z vsakim izseljencem. Še vode nismo mogli dobiti, da-si smo bili na vso moč žejni. Povedali so nam, da steklenica vode stane pol franka, in za krožnik slabe juhe plačala sem en frank.

Celi ljubi dan je šel dež, kakor da iz škafa líje, in naredilo se je toliko in takega blata, kakor po naših vaséh. Ko se je začelo mračiti, morali smo peš iti na kolodvor. Nikdar ne pozabim zaničljivih pogledov, s katerimi so nas bodli, in grdih priimkov, s katerimi so nas obkladali. Vozili smo se vso drago noč, in zjutraj ob petih smo dospeli v Havre. Izseljenci smo stopili v vrsto, in videti je bilo, da so nas uže pričakovali, pristopili so namreč neki ljudje in nas razdelili v več gruč. Vsak je moral v tisto gručo, v katero so ga porinili. Jaz sem šla z gručo, ki jo je vodil popolnoma preprost človek.

(Dalje prih.)

Govor poslanca Ferjančiča

v državnem zboru dné 25. maja.

(Dalje.)

Vendar so pa vse te določbe na stališči — katero je bilo takrat morda opravičeno — da se sme slovenščina v uradu le toliko rabiti, kolikor to okoliščine dopuščajo. Jaz pa mislim, da bi visoka vlada to stališče uže danes prav lahko popustila in bi ga morala popustita. Popolnoma sem prepričan, da je slovenščina med našimi sodniki bolj razširjena, kakor je to videti. Da, še več! Prepričan sem tudi, da, ko bi visoka vlada slovenščino pri sodniji imperativno zahtevala, bi ne zadela na nikake težave, da jo je morda prezgodaj za-

htevala. — Povem Vam, da je slovenščina med sodnijskimi uradniki bolj razširjena, kakor si to mislimo, le ne čuti se ne. Marsikateri uradnik bi rad slovenski uradoval, pa noče, ker se bojí zamere pri svojih predstojnikih. Zopet drugi uradniki, ki se sedaj še upirajo slovenskemu uradovanju, učé se pa lepo po tihem slovenščine. Iz lastne skušnje Vam lahko povem, da sem našel navadno slovenščino med uradniki ondi, kjer sem se je najmanj nadjal. Taki uradniki se se ve da upirajo slovenskemu uradovanju, ker bi bilo to v nasprotje z vso njihovo preteklostjo.

Trdi se — da Vam navedem vzglede iz sodnijskega življenja, ki sem jih sam doživel — vodja zemljiščnih knjig, ki je bil svoje dni narednik (Feldwebel) ali pa stražmešter (Wachtmeister), ne zná slovenski, in zarad tega ni mogoče zemljeknjižnih prošenj slovenski reševati in slovenski uradovati. Da, še več se čuje tukaj. Perovodja, diurnist, ki ima 25 do 30 gld. na mesec plače — pravijo — ne zná slovenski pisati, zato pač tudi ni mogoče, slovenski vknjiževati. Nikdo pa se ne potrudi, da bi se preskrbel slovenščine zmožnega diurnista. (Čujte! na desni.) Iz tega se razvidi, da se slovensko uradovanje dostikrat razbije na uradnikih, ki so iz vojaščine prestopili in pa na diurnistih.

Dovolite mi opomniti še nekaj druzega, kar slovensko uradovanje silno ovira. Imenovanje avskultantov mislim, kakor je isto sedaj običajno. Deželna nadsodnija v Pragi avskultante v tistem redu imenuje, kakor so vstopili v sodnijsko službo. Ne dá se tajiti, da je to načelo res dobro. Vendar pa se je treba ozirati pri umeščevanji na nižja sodnijska mesta tudi še na druge lastnosti, vsled katerih so prosilci še le kos zahtevam, katere se jim stavijo.

Na Štajarskem na pr. bi se dalo kaj lahko določiti, koliko avskultantov v štajarskem statusu mora biti zmožnih slovenščine. To je vprašanje, ki se ravná vedno po dejanski potrebi. Kako se ta potreba izračuni, je pač jedno. Če bi jo hoteli preračuniti na podlagi prebivalstva, imeli bi sledeče razmerje: 700.000 Nemcev nasproti 400.000 Slovencev, toraj razmerje 7 : 4. Med jednajsterimi avskultanti morali bi biti štirji popolnoma zmožni slovenščine. Tega pa na Štajarskem ne najdete. Skušnja in status učita, da, če hoče visoka vlada službo adjunktovo na slovenskem Stajarji namestiti, mora seči jako daleč nazaj po dotičnega uradnika, kajti komaj petnajstega ali dvajsetega dobí, da je sposoben za to. Zakaj mora tako daleč nazaj segati? Zato, ker vseh devetnajst njegovih prednikov ne zná slovenski. (Čujte! na desni.)

Vendar pa vseh predstoječih devetnajst dobiva adjutum, če tudi jih v deželi ni toliko treba za dejansko potrebo, ker znajo samo nemški. Vsled tega dobivajo praktikantje, ki ob enem tudi slovenski znajo, jako pozno avskultantske službe in še pozneje adjutum, če tudi prej adjunkti postanejo, kakor pa drugi, ki niso slovenščine zmožni. Vendar pa morajo čakati po dve ali tri leta, preden dobé adjutum. Ker so večinoma sinovi kmečkih hiš, vendar se ne more od njih zahtevati, da bi po dokončanih šestnajstletnih študijah državi še dve ali tri leta zastonj služili.

Jaz mislim, ko bi se pri imenovanji avskultantov oziralo bolj na znanje jezikov, odpravili bi se ti nedostatki sami po sebi.

Vsled tega in zarad tega usojam si predlagati resolucijo, za katero prosim sedaj podpore, pozneje pa, da se sprejme.

Toliko sem hotel govoriti v obče.

Kako pa je pri nas z jezikom in ravnopravnostjo po uradih? Kako je pri političnih in finančnih uradih, o tem ne bom govoril, kakor sem to uže v začetku omenil, če tudi me jako mika povedati, kako da rešuje neka politična oblastnija mojega volilnega okraja prošnje društev za slovensko dopisovanje — z žandarji, katere jim na glavo pošilja. (Čujte, čujte! na desni.) Kakor sem uže rekel, držati se hočem edino le pravosodja, kjer tudi ne bom muh lovil, kakor je to delal eden gospodov predgovornikov z levice, pritoževaje se, da je neka okr. sodnija na Českem na razsodbo pritisnila le samo českí pečat. Gospôda moja! Za nemški pečat se še ne zmenimo toliko, kajti nihče ne dvomi o takih pismih, od kod da izvirajo, da bi se moral še le iz pečata prepričati, ali so istinita ali ne. Saj povsod poznamo beriča, ki nam jih prinaša. Pač pa hočem govoriti o razmerah, iz katerih bote razvideli, kako da se pri nas za vrata v kot potiskajo elementarni pojmi o pravu in postavnosti (čujte, čujte! na desni), posebno pa, če si predočujemo besede, ki jih je nedavno v gosposki zbornici govoril ekscelenca vitez Schmerling, ki je predsednik najvišjega sodnega dvora.

Le oglejte si kateri paragraf koli, po katerih namreč si pravica razsoja, na pr. §. 13 sodnega reda, ki dopušča deželni jezik pri pravdi; ali se ozrita na §. 4 določbe dotikajoče se obravnav izvanpravdnih, ki govorí o jezikih pri sodniji običajnih, ali pa vzemite konečno v roke §. 163 kazenskega reda, kjer je tudi govorjenje o določitvi jezika pri sodnijski obravnavi, povsod bote našli, da so bila slovenščini uže zdavnej duri v sodne dvorane odprta, tako pred 100 leti in še poprej, kakor tudi pozneje vsled cesarskega patenta z dné 9. avgusta 1854, in vsled §. 163. kazenskega reda, ki se je leta 1873 podaljšal.

Če se kak jezik v deželi govorí v nepreslednih velikih takozvanih skupaj se držečih skupinah, je tak jezik menda vendar deželni jezik. In to je slovenščina po vseh Vam znanih pokrajinah. Če patent z dné 9. avgusta 1854 izrečno za izvanpravdno razpravo določa, da naj se dotična uloga napravi v domačem jeziku, razteza se vendar ta določba tudi na slovenščino, in če §. 163 kazenskega reda pravi, da se sme kaka priča ali kak obdolženec, ki ni zmožen sodnijskega jezika, le tedaj zaslišati brez tolmača, če sta sodnik in zapisnikar zmožna njegovega jezika, ne ume se pod sodnijskim jezikom le sama nemščina, temveč na vsak način tudi slovenščina in se morajo prav tako s Slovenci spisavati slovenski zapisniki, kakor se spisavajo z Nemci nemški, kajti slo-

venščina je prav tako veljaven sodnijski jezik, kakor nemščina, po naših krajih pa še znatno bolj!

Napačna je trditev, da bi bilo le to sodnijski jezik, kar stojí črnega na belem in tudi ne tisto, kar govorí sodnik s strankami. Vsem slovanskim jezikom skušal se je značaj sodnijskega jezika vtajiti; sicer bi res ne bilo treba poljščini in češčini tega značaja s posebnimi določbami pripoznavati in bi tudi ne bilo potreba posebne postave, katera proglaša hrvaščino na Dalmatinskem za sodnijski jezik.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Dobrova 9. avgusta. *(Šolsko in drugo.)* V tukajšnji šolski občini bilo je pretečenega šolskega leta 273 za vsakdanjo šolo zadosta starih otrok; od teh bilo je radi bolehavosti in nezadostnega telesno-duševnega razvoja 36 otrok obiskovanja šole za eno leto oproščenih. Domača šola štela je 231 vsakdanjih in 43 ponavljavnih učencev in učenk; 6 vsakdanjcev iz tukajšnje šolske občine hodilo je v šolo v drugih krajih.

Teoretično-praktičnega sadjarskega poduka vdeleževalo se je redno 66 dečkov iz II. razreda in ponavljavnice, a samo praktičnega pa od časa do časa tudi še 26 odraščenih strank. Ta poduk obrodil je za prvi začetek tukaj prav povoljni sad.

Šolsko leto dokončali smo tukaj dné 28. p. m. kolikor možno slovesno in spodbudno s sv. mašo z blagoslovom, prvim sv. obhajilom za otroke, zahvalno pesmijo, javno preskušnjo in delitvijo daril odličnim otrokom v obeh razredih.

Tega dné zbralo se je zjutraj ob pol 6. uri nad 200 učencev in učenk v šolskih sobah, od kodar so se par minut pred 6. uro za šolsko zastavo paroma podali v domačo farno cerkev, kjer so mali povabljenčki pri krstnem kamnu z vrlim gospodom katehetom našim, Jos. Laznikom, krstno obljubo na glas obnovili ter se potem s prižganimi svečami podali na jim odločeni prostor pred velikim altarjem. Na to sledila je sv. maša z blagoslovom. Med sv. opravilom razlagal je blagi gospod katehet v jedrnatem ogovoru malim povabljenčkom kaj ginljivo zadnjo večerjo Izveličarjevo. Ves govor segal je ne le mladini, nego tudi odraščenim, ki so se svetega opravila mnogoštevilno vdeležili, globoko v srcé; smelo trdim, da pri tem nijedno oko ginjenja suho ostalo ni. Po dokončanem govoru darovali so otroci sveče; po mašnikovem zavživanji bili so pa obhajani. Kot sklep cerkvenemu opravilu zapela se je še zahvaljena pesem.

Obhajančkom preskrbeli so naš za šolo zeló vneti gospod župnik Jernej Babnik v farovžu primeren zajutrek; a gospod katehet obdaroval jih je z knjižico „Angeljček“ in s spominki na prvo sv. obhajilo.

Okolu pol 8. ure potem pričela se je čitna preskušnja v I. razredu trajajoča dobro uro; šest odličnih otrok bilo je tu obdarovanih, devet pa pohvaljenih. Ko so se jim pisanke in šolska naznanila razdelila, šli so prec na svoj dom.

Od pol 9. ure naprej nadaljevala se je preskušnja v II. razredu trajajoča z vsem skupaj cele tri ure. Vspeh bil je na vse strani povoljen in poslušalcem všeč. Tu bilo je 15 odličnih in 19 pohvaljenih otrok. Odlični otroci v obeh razredih dobili so krasno, a pohvaljenci v II. razredu pa navadno vezane knjižice: „Očenaš in deset božjih zapovedi“, „Molitvenik“, „Slovenski vrtnar“, „Izidor pobožni kmet“, „Nedolžnost preganjana in poveličana“ in „Genovefa“ za darila.

Darila preskrbeli so sledeči dobrotniki in ljubitelji šolske mladine: Polnoslovljeni gosp. dr. Josip Poklukar dal je 5 gold., v. č. gosp. župnik Jernej Babnik in gospodje: Josip Zorc. Anton Rotar in Ivan Glavič, posestniki, dali so vsak po 3 gld.; g. Alojzij Adamič, trgovec, in Mežnarjeva mati darovala sta vsak po 1 gold. Vsi skupaj zložili so toraj celih 19 gold. a. v. Vrli knjigovez gosp. Ivan Bonač navrgel bil je štiri krasno vezane „Molitvenike“ brezplačno. Še enega dobrotnika in posebnega prijatelja tukajšnje šole mi je omeniti in ta je naš blagi g. katehet Josip Laznik, ki je tudi letos za celo leto šoli kot inventar naročil „Vrteca“ iz lastnega žepa.

Vsem tem vrlim in blagomilim dobrotnikom tukaj v svojem in obdarovancev imenu izrekam gorečo, presrčno in iskreno zahvalo ter jim kličem iz dna srca: Bog plačaj in povrni tisočkrat! Ob enem prosim pa tudi prav uljudno, da i v prihodnje svojo naklonjenost šoli ohranite in s svojimi blagimi dejanji napredek šole pospeševati izvolite. Bodite prepričani, da, kar za prospeh šole storite, ni zavrženo, nego obrodilo bode obilo koristnega sadu mladini v korist, vam samim pa v ponos, v čast in slavo.

Vsa darila stala so z vsem skupaj 15 gold. 35 kr., toraj ostane še 3 gold. 65 kr., kateri znesek porabil bode se v prihodnjem šolskem letu za nakup šolskega blaga revnejšim učencem.

Ob enem mi je sveta dolžnost, se vrlemu knjigovezu g. Ivanu Bonaču, kateri nam je 42 knjižic za premije po nezaslišano nizki ceni kaj krasno povezal, javno zahvaliti. Kdor hoče gledé vezanja knjig natančne, izvrstne in pa tudi najceneje postrežbe, naj se le kar do gosp. Bonača obrne, in žal mu ne bode.

Še posebno pa priporočam gosp. Bonača vsem krajnim šolskim svetom in šolskim voditeljstvom ter okrajnim učiteljskim knjižnicam za vezanje bukvarničnih knjig ter vezanje knjižic za premije ob koncu šolskega leta. Kar bi se pri marsikomu drugemu moralo za drage denarje dolgo časa pričakovati, preskrbi g. Bonač točno in brzo ter lično in tudi najceneje.

Letina se je do sedaj tukaj prav dobro obnašala; seno in ozima žita opravilo se je ob najlepšem vremenu pod streho. Mlatva ozimine gre h koncu; žito dobro plenja. Suša začela je uže precej zeló pritiskati (sosebno po brežinah). Turšica, proso, fižol in drugi pridelki kaj lepo kažejo in obetajo obilnega pridelka, ako Bog kake posebne nesreče ne pošlje čez-nje.

Zdravje je, hvala Bogu, prav povoljno. Bog daj, da nam nebo skoraj zemljo z dobrodejnim dežjem napoji!

M. Rant.

Iz Ljubljane. — Naredba naučnega ministra, po kateri se ima razun Kranjske gimnazije razpustiti še 12 druzih takih zavodov, nahaja, kolikor bolj se osvetijo nasledice njene, toliko več nasprotstva. Med tem poročali so časniki izjavo ministra Gautsch-a nasproti deputaciji gornje-avstrijskega mesta Steier, katero je zadela enaka osoda. Minister je neki rekel, da pred odloži svoj ministerski posel, kakor bi pa preklical ono naredbo. — Tudi se je čulo, da se je podal na cesarjev dvor v Išel; — pa vse to nikakor ni spremenilo prepričanja prizadetih. — Češki klub storil je uže svoje sklepe, o korakih, ki bi bilo storiti nasproti odredbi ministrovi, češki listi pa dan za dnevom jasneje dokazujejo, kako pristranska in njim sovražna je ona odredba. — Glasilo štajerskih nemških konservativcev „Gratzer Volksblatt“ pisal je začetkom omahljivo, ne prav vedoč kam. Kolikor bolj pa se o stvari sami podučava, toliko nepovoljnejša je sodba njegova o odredbi ministrovi.

Kakor se nam poroča, storjeni so koraki za rešitev kranjske gimnazije deloma že, deloma store se še v teku tega tedna. — Kadar pride pravi čas poročamo bolj na drobno o važni tej zadevi.

— **Volilni shod**, katerega je sklical drž. poslanec dr. Poklukar vélikega Šmarna dan popoludne v Idriji, bil je zeló obilno obiskan. Predsednikom izbran je bil župan gosp. Lapajne. Pred poročanjem o svojem delovanji izrekel je poslanec dr. Poklukar čestitanje in pohvalo zarad sijajnosti in velikega vspeha, ki ga je imela svečanost Wolfova prejšnji dan, potem poročal je o delovanji delegacij, državnega zbora, posebej o delovanji slovenskih poslancev in nekoliko o lastnem delovanji. V blizo $^5/_4$ ure trajajočem govoru razložil je bolj obširno razmere in delovanje v delegaciji, delovanje kvotne deputacije, zadeve obrtnega poduka in pa sedaj vsled vedenja naučnega ministra Gautsch-a nastali položaj. — Govornik ni obžaloval postopanja naučnega ministra, ker se v tem jasneje razodeva nasprotstvo njegovo zoper državno-zborsko večino in program vlade Taaffejeve. Kriza, ki nastaja, je potrebna; da pa bode izid njen nam povoljen, treba, da so volilci in poslanci v ožji dotiki in v soglasji, in pa, da složno in trdno stoji vsa državnozborska večina. — Glasna pohvala poslušalcev sledila je govoru ter se še posebej izrazila v dveh predlogih, stavljenih po gosp. mestnemu županu Lapajnu in po gospodu dekanu Kogeju, ki sta bila oba soglasno sprejeta ter sta izraževala poslancu popolno zaupanje. — Potem sledile so še tri napitnice in to gospodu rudniškemu nadsvetovalcu Novaku, gospodu dekanu Kogeju, poslanec dr. Poklukar pa je za slovó še napil meščanom idrijskim v roke gospoda župana Lapajneta.

— **Potovanje čeških bratov.** Kakor je bil sijajen sprejem čeških gostov po vsi slovenski zemlji in kakor so se smeli in so se slavili povsod tudi javno v prvi vrsti v Ljubljani, dalje v Bledu in Postojni, tako pokazale so se takoj zapreke, ko so Čehi stopili na tržaška tla. — Tam tudi v čitalničnih prostorih godba ni smela svirati narodnih pesmi; več kot trem skupaj policija ni pustila hoditi po ulicah, zastave ki so bile razobešene pri St. Ivanu njim na čast morale so se odpraviti, tako, da se je Čehom pokazala popolna slika zaprek in nasprotja, s katerimi se majo vedno boriti primorski Slovenci. — Kedaj bo tam bolje!

— **Wolfova slavnost.** Minulo nedeljo slavilo je meščanstvo idrijsko povodom razkritja spominske plošče zelo sijajno in veličastno slavnega svojega rojaka knezoškofa Anton Alojzija Wolfa. Že v soboto bilo je mesto bogato okinčano z zastavami in slavoloki. Malo pred 7. uro zvečer sprejel je mestni župan gospod Štefan Lapajne iz Ljubljane došle slavnostne goste v imenu slavnostnega odbora pa jih je pozdravil gospod Fr. Kos, praznično oblečene gospodičine pripele pa so gostom na prsi šopke. Odzdravila sta v imenu došlih gostov gg. dr. Vošnjak in dr. Poklukar, potem pa se je pomikal med sviranjem godbe in pokom možnarjev sprevod skoz ljudstva polne ulice proti cesarski pivarni.

Ob 8. uri zvečer igrala se je v cesarskem gledališči z živahno pohvalo znana opereta „Čevljar baron.“ Gospodje in gospice igralke — zgolj diletanti — rešili pa so svoje naloge v resnici pravilno in lepo, kakor zelo izurjeni igralci.

Slovesnost razkritja spominske plošče, ki je vzidana v severno steno mestne cerkve sv. Barbare vršilo se je v nedeljo jutro od 8. do 10. ure. Pričelo se je s sv. mašo, katero je v tej cerkvi bral prečastiti gospod kanonik Anton Urbas med petjem Slavčevega pevskega zbora. — Unajno slavnost pričel je pozdrav, katerega je govorila gospodičina M. Serjun-ova z tik cerkve postavljenega odra sledeče:

„Velečastita gospoda! Premili Slovenci!

Jutri slavimo praznik, katerega smemo prištevati najlepšim dnem narodnega našega gibanja in delovanja.

Dve desetletji je že minulo, odkar je naše očete prešinil ogenj domoljubja, da so začeli hrepeneti po tem, kar je v blagor očetnjavi!

To domoljubje je rastlo, razvijalo bujno cvetje ter rodilo obilo sadu, s katerim si hrani naš narod svoje duševne sile in ki nas oživlja z ljubeznijo do mile domovine ter nje vrednih zaslužnih sinov.

In plamen ljubezni je vžgal tudi naše žensko srce pridobljivo za vse lepo in sveto; zato nam duša vzkipeva od radosti, ker nam je prilika dana, uveriti Vas, velecenjena gospoda, da smo tudi me Slovenke svojim voditeljem hvaležne in srčno vdane ter da njih vzglede ponosno posnemamo.

Ta prisrčna zagotovila Vam v imenu Idrijskih Slovenk prinašam nasproti. Sprejmite je kot iskren pozdrav ljubeznjivo in bratsko! Skromno je sicer, a hranimo je kot dragi biser domovini na slavo — in narodu na korist!

Vsa čast in hvala Vam, predragi gostje!“

Živahni živio-klici iz srede zbranega občinstva, katerega je bilo polno na vsem trgu in bližnih pro-

storih odmevali so po končanem govoru. Ko je potem prenehala godba, govoril je slavnostni govor deželni poslanec idrijski, gosp. F. Stegnar, ki je v obširnem, zanimivem govoru opisoval življenje in dejanje slavljenca. — Pazljivo poslušalo je občinstvo nad uro trajajoč jako razumljivo govorjen govor, med katerim se je razkrila spominska plošča, na kateri je brati sledeči napis:

V Idriji je bil rojen 14. rožnika
1782
Anton Alojzij Wolf.
knezoškof ljubljanski.
Bil je preblag mecen kranjske dežele, ustanovitelj Alojzijevišča, svojemu narodu podaril je sveto pismo in slovar in Idriji bil je največji dobrotnik.
Umrl v Ljubljani 7. svečana 1859. leta.
V hvaležen spomin postavili sorojaki 1887.

Potem, ko je godba zopet doigrala svoj odločen komad, nastopi gospica M. Lapajnova, nežnomlada hči mestnega župana, se v lepem govoru zahvali izrekoma pevskemu zboru „Slavčevemu“ ter izroči in pripne krasne trakove k zastavi njegovi v imenu gospa in gospic idrijskih.

Po dokončani slavnosti ogledali so si unanji gostje zanimivosti Idrijskega mesta izrekoma rudnik in tovarna za pridobivanje živega srebra in za izdelovanje cinobra. Ob 1. uri popoludne bil je v cesarski pivarni poleg glavne cerkve skupni obed, pri katerem so se vrstile mnoge napitnice, prva cesarju, dalje: knezoškofu in njegovemu namestniku kanoniku Urbas-u, navzočim trem deželnim poslancem, c. kr. okrajnemu glavarju Brus-u, višjemu c. kr. rudniškemu svetniku J. Novaku, meščanstvu idrijskemu itd. — Proti 5. uri popoludne začelo je dežvati, vendar pa je bila tudi ljudska veselica na večer v gostilni Didak-ovi jako vesela in živahna.

Gostje so polni hvale o gostoljubnosti in ljubeznjivosti, kakor tudi o narodni zavednosti Idrijčanov.

— **Umrla je gospa Ivana Pleiweis-ova** rojena Kopecky, udova pokojnega trgovca Conrada Pleiweis-a, tašča trgovinske zbornice predsednika Josip Kušar-ja, profesorja Vodušek-a, trgovca Sajovica v Kranji in pa dr. zd. Zupanc-a. Pokojna dosegla je še le svoje 63. leto.

— **O Einspieler-jevi slavnosti**, ki bode prihodnjo nedeljo v Svečah se nam piše, da naj se društva in osebe, ki se želevdeležiti slavnosti, kar pred oglase pri g. župniku Jan. Wieser-ju v Celovcu. Treba je preskrbeti deloma voz, deloma gostilničarjem v Svečah hrane, da se ne pripravi premalo pa tu ne preobilno v škodo podjetnikov.

— **Vreme.** Pri nas dežvalo je izdatno minulo sredo in pa nedeljo. Polje je dobro namočeno in ajda z repo in otavo vred si opomagujejo. Minulo sredo je žalibog tudi med dežvanjem treščilo v Bezlajevo hišo v Gornji Šiški, ki je pogorela.

— „**Davorin Trstenjak**, slovenski pisatelj, spisal Andrej Fekonija, založil Anton Trstenjak v Ljubljani,“ je naslov ravnokar izšli, 32 strani obsegajoči brošuri, ki opisuje delovanje slavnega našega pisatelja in se dobiva pri gosp. založniku po 30 kr. Z veseljem pozdravljamo in gorko priporočamo to knjižico.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Udarec prizadet, po naredbi naučnega ministra, kaže, kolikor več se o tem pojasnuje, toliko večje posledice. Zeló razburjeni so tudi Dalmatini, ki imajo zgubiti dva zavoda. — V težji položaj še, kakor naučni minister, prihaja naš minister vnanjih zadev po tem, kar je storil princ Ferdinand Coburški. Naša vlada sicer odločno zavrača in obsoja dejanje knezovo, pa pri diplomatih se ocenjajo besede vedno manj, kot dejanja in iz dejanja princovega, akoravno se vrši na njegovo lastno odgovornost, vendar-le letí nekaj sence na našo vlado toliko bolj, ker nekateri, izrekoma madjarski časniki, z zadovoljnostjo odobravajo dejanje novoizvoljenega kneza.

Hrvatska. — Dne 1. septembra snide se hrvatski deželni zbor v kratko zasedanje.

Bolgarska. — Princ Ferdinand Coburški storil je tedaj res odločilni svoj korak in se je podal na Bolgarsko. Brez zaprek dospel je do bolgarske meje in v petek večer ob 8. uri pripeljal se je v Tirnovo, kjer ga je pričakovalo zbrano „Veliko Sobranje“ in mnogo vojaštva. Na poti do tje bil je povsod sijajno sprejet. Drugi dan opoludne bila je v stolni cerkvi slovesna služba Božja, potem pa se je knez podal v „Sobranje“ in je tam slovesno prisegel na ustavo bolgarsko. Potem, ko je z besedo govoril po ustavi določene besede in poljubil sv. križ, je tudi prisego podpisal. Ko se je pokrite glave vsedel na prestol, prečital je ministerski predsednik Stoilov proklamacijo, v kateri sklicaje se na storjeno prisego izreka, da nastopi vlado bolgarsko, se zahvaluje bolgarskemu narodu in vladi za brambo neodvisnosti naroda ter sklepa: Živila prosta in neodvisna Bolgarska. — Podpis proklamacije je: Ferdinand prvi.

Drugi dan 15. avgusta podal se je knez zopet v staro cerkev, od tod pa v „Sobranje“, kjer je poslancem še enkrat izrekel zahvalo, potem pa „Sobranje“ razpustil.

Knez je zaporedoma obiskal tabor poleg Tirnove, bil pri vojacih navdušeno sprejet, vojaštvo mu je priseglo zvestobo, častniki priredili so mu banket.

Med tem, ko se v Bolgarski novi knez sijajno sprejema in vmestuje, zdi se Ruski potrebno, glas svoj povzdigniti zoper te dogodbe. Vložila je ugovor zoper izvolitev in zoper nastop vladanja po knezu Coburškemu pri Turški, ter to naznani vsem velevlastim. — Turška pa poprašuje pri druzih vladah, kaj naj stori.

Korak v rešitev bolgarskega vprašanja je toraj storjen, da bi le ne peljal — v krvavi boj!

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.